דער ווייץ-קריזיס - קאנאדעס וויכטיגסטע פראבלעם

פון י. פייגעלמאן

אין די רעגירונג, ווייזט אויס באגרייפט ניט די דאזיגע ערנסטקייט.

„טויטער" ווערט לעבעדיג

די "פאלקס צייטונג" פון ווארשא דערצעהלט :

אין דעם דארף זשורוווקא, נעבען ראוונא האט פאסירט פאלגענדער זעהר טשיקאווער און טיילוויז שרעקליכער צו־פאל.

די שפראכען פראגע ביי אידען

(דריטער און לעצטער ארטיקעל)

פון ח. נ. ביאליק

די שפראכען פראגע אין תנ"ך

THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
542 DUNDAS ST, WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913

ווארום ווערט אידיש ברויט ניט ביליגער ?

אין די לעצטע צוויי ־ דריי וואכען איז ברויט, וואס ווערט פארקויפט ביי אונז אין שטאדט דורך די ניט־אידישע בעקערייען, שטארק געפאלען אין פרייז. פון ניין און צען סענט, וואס א 24 אונץ ברויט האט פריער גע־קאסט, ווערט יעצט דאס זעלבע לעבעל ברויט פארקויפט צו 7 סענט, א פארקלענערונג אין פרייז פון 25 ביז 30 פראצענט. דאס איז אין טאראנטא, אבער אויסער דער שטאדט איז יעצט ברויט נאך ביליגער. אין א גאנצע רייע פון שטעדט נעבען טאראנטא, איז יעצט דער געוועגליכער פרייז פאר ברויט 6 סענט, און אין א פאר ערטער, איז דער פרייז אזוי נידעריג ווי 5 סענט. די אלע פארקלערונגען אין פרייז זענען, פארשטייט זיך, א רע־זולטאט פון דעם, וואס מעל איז יעצט פיעל ביליגער, ווייל ווייץ איז אויך ביליגער.

און אז מעל איז ביליגער, איז עס פונקט אזוי ביליג פאר'ן אידישען בעקער ווי פאר'ן ניט־אידישען בעקער.

ווען די פרייזען אויף ברויט זענען געפאלען, און די ניט־אידישע בע־קערייען האבען באקאנט געמאכט די ביליגערע פרייזען אויף ברויט, האבען מיר דערוואַרט, אז אזא באקאנטמאכונג זאל אויך קומען פון די אידישע בע־קערייען, אז אויך זיי לאזען ארונטער פונ'ם פרייז.

אבער אזא באקאנטמאכונג איז ניט געקומען. טייערער מעל, אדער ביליגער מעל, דער פרייז אויף אידיש ברויט איז געבליבען דער זעלבער.

און ווען א צאל טעג זענען אוועק, און מיר האבען פון די אידישע בעקערייען ניט געהערט, האבען מיר זיך דירעקט געווענדעט צו זיי מיט דער אנפראגע.

אז דער בארג איז ניט געקומען צו מחמד'ן, האט מחמד געמוזט גיין צום בארג.

מיר האבען זיי געשטעלט דירעקט די פראגע און פארלאנגט פון זיי א קלארען ענפער — ווארום ווערט אידיש ברויט ניט ביליגער? אבער איבער א וואך איז שוין אוועק, און מער ווי תירוצים האבען מיר פון זיי ניט געהערט — זיי ווייסען נאך ניט, עס איז זיך שווער צוזאמענצוקומען, א. ד. ג.

און מיר האבען דאריבער באשלאסען צו שטעלען די פראגע עפענט־ליך, און פארלאנגען אן עפענטליכען ענטפער.

איינענטימער פון אידישע בעקערייען, אידישע בעקער בעלי בתים — ווארום ווערט אידיש ברויט ניט ביליגער?

מעל קאסט אייך ביליגער, און ווי מיר גלויבען, קאסט אייך יעצט אויך ארבייטס־שכירות ביליגער — ווארום זשע האלט איר אלץ נאך אן דעם הויכען פרייז אויף ברויט?

אידישע בעקער בעלי בתים — מיר וועלען ווארטען א טאג אדער צוויי אויף אייער ענטפער. און מיר ווילען האפען אז אייער ענטפער אדער דער־קלערונג וועט זיין א צופרידענשטעלענדע, און אז איר וועט רעדוצירען דעם פרייז אויף ברויט, אזוי ווי עס האבען שוין לאנג געטאן די ניט־אידישע בע־קערייען ביי אונז אין שטאדט.

מיר ווארטען אויף אייער ענטפער!

דער פילסודסקי זיעג-אן אומגליק

די וואלען אין פוילען האבען ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס איבעראל, ווייל די "אישו", כאטש א ריין פוילישע, איז פון אן אלגעמיינער וויכטיגקייט, און ממילא איז שוין פון דעם קלאר, אז אויך פילסודסקי'ס זיעג איז מער ווי א ריין פוילישע אנגעלעגענהייט.

פאר די אלע, וועלכע גלויבען נאך אינ'ם פארלאמענטארישען סיסטעם, ווי אין דעמאקראטיע בכלל, איז דער פילסודסקי זיעג זיכער ניט קיין פריי־ליכע זאך, ווייל די פוילישע רעגירונג וועט יעצט טאן דאס זעלבע, וואס מוסאליני האט געטאן אין איטאליע — מאכען דעם פארלאמענט פאר א שפילצייג אין פילסודסקי'ס הענט, ווי דער איטאליענישער פארלאמענט איז עס אין מוסאליני'ס. מיט דער מערהייט אין פארלאמענט וועט שוין פילסודסקי אזוי ענדערען די פוילישע קאנסטיטוציע, ווי זיינע אנהענגער וועט געפעלען.

פילסודסקי'ס פאליטיק איז אן אימפעריאליסטישע און א מיליטאריס־טישע. ער און זיינע אנהענגער חלומ'ען נאך אלעם פון א גרויס־פוילען, וואס זאל זיך ציען פון דעם שווארצען ים ביז דעם אטלאנטיק, און אזא פא־ליטיק שטעלט אין געפאר גאנץ אייראפע, און וועט מוזען טרייבען צו מלחמה.

איז דאריבער דער פילסודסקי זיעג אן אומגליק פאר פוילען, פאר דער וועלט, און אויך פאר אונז אידען.

פילסודסקי'ס פאן איז די פאן פון דרייאייניגקייט, אימפעריאליזם, מיליטאריזם און פארוואנדלען פוילען אין א מעכטיגען נאציאנאלען שטאט. מען קען דאריבער דערווארטען אז דער אלט־נייער פילסודסקי רעזשים, וועל־כער ווייסט נאך יעצט, אז ער האט הינטער זיך אויך די שטיצע פונ'ם סיים, וועט זיך נעמען מיט א שטארקער האנט דורכצופירען די פאלאניזירונג פון פוילען, געגען די אינטערעסען פון אלע מינאריטעטען, איינגעשלאסען די אידען.

און די אידען גופא? אויב זיי האבען נאכאמאל געהאט איינפלוס אין סיים, איז עס יעצט שטארק רעדוצירט געווארען, און די אידיש־פוי־לישע פאליטיק וועט זיך נאך געפינען אין א מער הילפלאזע לאגע ווי פריער כאטש א פאר אידישע דעפוטאטען זענען דערוויילט געווארען אויפ'ן רעגיר־רונגס־צעטעל, און זיי גייען מיט דעם פילסודסקי רעזשים, ווייל מען דארף האלטען מיט "מלכות".

פון יעדען שטאנדפונקט גענומען איז דאריבער דער פילסודסקי זיעג, וואס איז דערגרייכט געווארען אין די לעצטע וואלען — אן אומגליק.

א נייעס וואס נויטיגט זיך ניט אין קיין פירושים

מיר האבען דערהאלטען א קורצען באריכט פון אן ארטאדאקסישער יוגענט־ארגאניזאציע, וואס פארדיענט די ברייטסטע אויפמערקזאמקייט, ווייל דער באריכט צייגט אז אפילו אמעריקאניש־געבוירענע אידישע קינ־דער הויבען אן צו געפינען אן אינטערעס אין אונזער מוטער־שפראך. דער באריכט לייענט זיך : —

"די "יאנג איזראעל", די ארטאדאקסישע יוגענט ארגאניזאציע פון אמעריקע, האט באשטימט א קעמפיין פאר אידיש, פאר דער אידישער שפראך, ליטעראטור און טעאטער. די לעצטע קאנווענשאן פון "יאנג איז־ראעל" האט באשלאסען צו ארבייטען פאר דער פארשטארקונג פון אידיש צווישען די היגע געבוירענע. די וואך פון חנוכה וועט געווידמעט ווערען דער ארבייט פאר אידיש.

פרייטאג, דעם 12־טען דעצעמבער, וועט זיך אנהויבען די וואך פאר אידיש אין אלע "יאנג איזראעל ברענטשעס. אין די שולען און אין די "פא־רומס" וועט נאר גערעדט ווערען אידיש. רעפעראטען וועגען דעם ארט פון אידיש אין אונזער פאלקס לעבען, וועגען דער אידישער ליטעראטור און די